

Віктор Ющенко: хочу передати вам свій оптимізм

Голос України

№ 125 (2372) ■ Субота, 15 липня 2000 року ■ Ціна договірна

Фото Олександра КЛІМЕНКА.

- 1015 р. Не стало великого князя київського Володимира Святославича — Хрестителя Русі.
- 1410 р. Грюнвальдська битва. Польсько-литовська армія, в який були і українські загони, перемогла військо Тевтонського ордену, зупинивши його експансію на Схід.
- 1975 р. Почався перший в історії спільний політ радянського та американського космічних кораблів — «Союз-19» (екіпаж Леонов і Кубасов) та «Аполлон» (Страффорд, Бранд, Слейтон).

15 липня

Звернення Верховної Ради України до українського народу

Шановні співвітчизники!

16 липня 2000 року виповнюється десять років відтоді, як Верховна Рада Української РСР 12-го скликання прийняла Декларацію про державний суверенітет України.

Верховна Рада проголосила «...державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах».

Декларація стала одним із перших рішень Верховної Ради, в якому розгорнуто програму політико-правового, соціально-економічного і культурного будівництва незалежної України. Депутати лівої і правої орієнтації, стверджуючи волевиявлення народу, визначили подальшу долю України — 357 голосами втілили в цьому документі найвищої юридичної сили споконвічні прагнення багатьох поколінь про державну незалежність.

(Закінчення на 3-й стор.).

Парламентська хроніка
Ранкове і денне засідання
14 липня

Останнє засідання п'ятої сесії Верховна Рада присвятила звіту уряду про виконання програми діяльності Кабінету Міністрів «Реформи заради добробуту». Прем'єр-міністр Віктор Ющенко у своїй доповіді зазначив, що три місяці тому, під час прийняття парламентом урядової програми, він пообіцяв ліквідувати таке ганебне явище, як заборгованість у пенсіях. Сьогодні всі борги зменшилися на 32 відсотки і поточні пенсії виплачуються регулярно. В 11 областях пенсійні борги ліквідовано взагалі. На підтвердження того, що бюджет-2000 найсоціальніший за всі роки незалежності, В. Ющенко зазначив: порівняно із попереднім роком, соціальні виплати держави зросли на 38 відсотків, протягом першого півріччя у бюджетній сфері виплачено 7,3 млрд. гривень, тоді як минулого року за цей самий період — 5,3 млрд. Грошові доходи населення збільшилися на 11,8 відсотка, хоча, за словами Прем'єр-міністра, рівень доходів населення ще дуже низький і нікого не може задовільнити.

(Закінчення на 4-й стор.).

*Джою Україна буде,
залишив від чеї ж нае. В.Чечес.*

Інтерв'ю Голови Верховної
Ради Івана ПЛЮЩА
газеті «Голос України»
з нагоди 10-ї річниці
Декларації про державний
суверенітет України

— 16 липня 1990 року, коли було схвалено Декларацію про державний суверенітет, Ви, Іване Степанович, голосували на сесії замість Володимира Івашка. З огляду десяти років, що минули, яке найяскравіше враження у Вас від того дня? Мітинги, внесення національного прапора у сесійний зал, підняття його над куполом, висунення Вашої кандидатури на посаду Голови Верховної Ради чи, може, слова про самовизначення української нації?

— Ви знаєте, сьогодні, через 10 років, усі враження вже важко згадати. Але мені більше запам'яталося не 16 липня, а попередній день — 15 липня, коли ми готовувалися проголосувати за Декларацію про державний суверенітет. Депутатів Верховної Ради за ставленням до цього документа тоді можна було розділити на дві групи. Одна частина була твердо переконана, що таке рішення на часі, що ми запізнююмося з ним і обов'язково потрібно його приймати. А інша частина, хоч і не заперечувала проти цього акта зовнішньо та, може, і внутрішньо його сприймаючи, мала синдром якогось страху перед наслідками прийняття Декларації.

(Закінчення на 2-3-й стор.).

Нація самовизначилася

Узявши за жовто-блакитне полотнище національного прапора, скандуючи «Волю Україні!». Гаряче літо 1990 року. Парад суверенітетів набирає обертів. Прибалтика вже не в Союзі. Нічо вже пройшли танки... Народ України торує шлях до волі. Мітинги, жовто-блакитні прапори, пікети на майданах. Більшість і опозиція у Верховній Раді. Тодішній голова комуніст Володимир Івашко на заклик Михайла Горбачова поїхав до Москви і не побажав повернутися. Делегація українських парламентаріїв, зокрема Леонід Кравчук, вирушила тоді до білокам'яної з'ясувати зі своїм колегою по партії остаточність його вибору — не повернутися в Україну. А в ній вирукують пристрасті. Україні волю! — скандують майдани.

(Закінчення на 2-й стор.).

У колажі Миколи КОВАЛЕНКА використано знімок Олександра КЛІМЕНКА і погашена марка з архіву Михайла ШУЛЯКА.

Я вам пишу...

За волю!

На мій погляд, здобуття у 1990 році демократичним шляхом суверенітету і згодом незалежності стали для України найвизначнішими подіями ХХ століття. Протягом усієї історії України сини і дочки нашої землі мріяли, прагнули, боролися, віддавали своє життя за волю і незалежність. Багато уславлених українців можна було б назвати сьогодні. Та вважаю, що людиною України ХХ століття є Михайло Грушевський.

Паньківці
Білогірського району
Хмельницької області.

16 липня 1990 року, коли було ухвалено Декларацію про державний суверенітет, стало історичним днем. Він справив вплив на всі сторони життя, відкрив нову сторінку українського буття. Це шлях до здобуття незалежності. Вона надала стимул розвиткові духовності, позначилася на життєвих інтересах кожного громадянина і всієї країни. Це події, що їх згадуватимуть і в наступному тисячолітті.

М. ЛИТОВЧЕНКО.

Корostenський район
Житомирської області.

■ Всеукраїнський табір для молоді «Лисоня-2000» організовує в Тернопільській області з 17 по 23 липня Конгрес українських націоналістів.

■ Понад 40 гектарів лісу та садовий кооператив «Авіатор» згоріли на околицях Севастополя.

■ Двадцять ракетирів затримали співробітники київської міліції під час спецоперації на столично-му ринку «Троєщина».

■ Три залізничні платформи здали у металобрухт «умільєць» в Житомирській області.

P.S.

Інтерв'ю Голови Верховної Ради Івана Плюща газеті «Голос України»
12 липня 2000 року

(Початок на 1-й стор.).

Як у подальшому складатимуться обставини, чи не доведеться пізніше відповісти за це рішення перед якимось судом і таке інше, — що страхи серед частини депутатського корпусу серйозно ускладнювали прийняття рішення.

Тоді ми порадились і вирішили, що не можемо виносити таке важливe питання на голосування 15 липня. Не можна було допустити, щоб частина депутатів проголосувала проти, а частина не голосувала. Потрібно було, щоб такий вікопомний документ приймали одностайно і з «піснею». Тому 15 липня вирішили ще раз поправляти з депутатами, які вагаються і бояться, але не хочуть у цьому зізнаватися, переконати їх — і все для того, щоб результати майбутнього голосування були вагоміші.

І от 16 липня перед мною постала дилема: відкривати обговорення чи одразу голосувати за Декларацію? А я знаю, що інколи, не розпочинаючи дебатів, можна досягти більшого, аніж відкриваючи обговорення ще раз і слухаючи вдесяте аргументи, які вже давно відомі і лише дратують противінки сторони. Пам'ятаю, як перед самим голосуванням, на жаль, нині покійний, народний депутат Вадим Гетьман прийшов до мене і дуже наполягав, щоб йому надали слово. І я був переконаний, що не тільки в нього було таке бажання. Та я відмовив йому і сказав: вважаю, що прийняті рішення правильне, — голосувати без обговорення. Результати голосування, що висвітило табло, вразили. Я думаю, що такого не чекав ніхто: ані ті, хто був переконаний у правильності цього акта, ані ті, хто вагався. Це просто приголомшило: «за» — 357; «проти» — 3, утримались — 0; не голосували — 26.

Згодом майже кожен хотів бути причетним, стати, так би мовити, батьком вікопом-

ного документа, і це підігрівало настрої і в залі парламенту, і поза ним. До мене тоді приходило безліч делегацій від різних депутатських груп із проханням вийти на площе, до людей. Спочатку я не дуже погоджувався. Але згодом прийшло багато депутатів з Народної Ради і заявили, що натовп перед парламентом вимагає. Я нарешті вирішив вийти до цих людей. Пам'ятаю, як стояв на площі, дивився на них і думав: «Це ж бо ті, хто ще недавно кричав мені «ганьба», а от тепер мене так тепло вітають, і кожен з них хоче засвідчити свою відданість Україні і своє бажання зробити все, щоб наша держава стала такою, як ми визначили у Декларації про суверенітет». Однак, маючи досвід роботи з людьми, я знову, що ця ейфорія, на жаль, швидко міне. А щоб зробити Україну такою, як записано в Декларації, потрібна злагода в суспільстві і важка праця упродовж десятків років.

— Розкажіть, будь-ласка, про Ново-Огарьово. Як воно підштовхнуло учасників переговорного процесу до прийняття рішення про «парад суверенітетів»?

— Не можна вважати, що ново-огарьовський процес підштовхнув «парад суверенітетів». Коли я прийшов до Ново-Огарьова, це була вже не перша, але вже остання зустріч у цьому переговорному процесі. Як перший заступник Голови я представляв Верховну Раду, на той час найвищий орган державної влади України. Посади Президента ще не було, а Голова Верховної Ради Леонід Кравчук був у відпустці. Перше, що я побачив у Ново-Огарьово, — те, що суб'єктів майбутнього союзного договору значно більше, аніж пишуть у газетах. Пам'ятаєте, тоді всі чули лише про формулу «9+1». А от за столом переговорів, окрім нас, представників 10 колишніх республік та працівників апарату Михайла Горбачова, сиділо ще чоловік

Якою буде Україна,

15 з автономних республік. У перерві я запитав Горбачова: «Михайлі Сергійовичу, чому ми знову дуримо весь світ? Чого ми так звичай — по інерції, чому ми пишемо про 10 суб'єктів нового союзного договору, а за столом сидить більш як 25?». Його відповідь я наводити не хочу. До речі, серед інших там був керівник Кримської автономної області Микола Багров. Коли я запитав, що він тут робить і хто його запросив до Ново-Огарьова, він мені відповів: «Мене запросив твой, хто запрошує і тебе». А мене запрошує Михайло Горбачов. Тобто Багров уже вів себе як рівний суб'єкт, а не як керівник автономії, що входить до складу Української РСР.

Ось так від самого початку той процес не був позбавлений подвійних стандартів. На перший погляд це комусь може здаватися не важливим, скільки тих суб'єктів — 10 чи 25 з автономіями, але насправді цей факт відігравав надзвичайно важливу роль. Особливо це далося від знаки, коли підійшли до обговорення конкретних статей союзного договору і виявили серйозні розбіжності. Наприклад, стаття 5 регулювала відносини між суб'єктами нового Союзу і там була така дума: відносини між суб'єктами нового Союзу регулюються Конституцією СРСР, конституціями союзних республік, а також договорами і угодами на рівні суб'єктів союзу. І от саме автономії почали вимагати, щоб там з'явилася згадка ще й про конституції автономних республік. Юридично це вивело б автономії на рівень рівноправного суб'єкта союзного договору, тобто відбулося б юридичне визнання їх незалежності від республік, до яких ті автономії входили.

Я сьогодні пам'ятаю пропозицію України — відносини між суб'єктами союзу повинні регулюватися їхніми конституціями, а також договорами на рівні суб'єктів союзу. Отже, ми намагалися

Фото Василя Артюшенка. 16 липня 1990 р.

протистояти подальшій де-зінтеграції. Водночас такий запис виключав не стільки автономії. Насамперед виключалася можливість існування Конституції Союзу. На це Anatoliy Luk'yanov кинув реплік: «Если кто-то приехал разваливать Союз, он был и не приезжал». На це я йому спокійно відказав: «Я не буду Вам, Anatoliyu Ivanovich відповідати, бо не уявляю вас суб'єктом майбутнього союзного договору. Суб'єктом може бути Єльцин, як Голова Верховної Ради Росії, і Горбачов, як діючий союзний Президент, якщо ми підпишемо союзний договір, але аж ніяк не Ви». (Anatoliy Luk'yanov на той час був Головою Верховної Ради СРСР — Прим. ред.).

У загалі ново-огарьовський процес засвідчив продовження старої практики: писати одне, говорити друге, а приймати третє. От, наприклад, мало хто знає, що з союзним договором 1922 року декларувалося, що кожна республіка має право на власне військо і на власну валюту. Але цього договору ніхто не бачив і не міг подумати навіть, що там є такі права. Як мені відомо, з 1922 року оригіналу союзного договору не було ні в одній

республіці. І все ж, на мою думку, Союз розвалився не так від ново-огарьовського процесу, як від серпневого путчу.

— У преамбулі Декларації сказано: «Виражаючи волю народу України... визнаючи необхідність побудови правової держави». Чи вірили Ви тоді у ці слова, що вони через рік стануть реальністю, коли, хоча й не побудували правової держави, та все-таки проголосили незалежність України? Адже у самій Декларації ідеєю є про союзний договір, про те, що її принципи є основою для його укладення... У що Ви більше вірили тоді: у правову незалежну державу чи в союзний договір?

— Мені легко відповісти на це запитання, бо залишилися документи. Мій виступ на останній сесії Верховної Ради 11-го скликання у лютому 1990 року було опубліковано у десятках газет. Ще тоді я казав: «Слід приняти державні акти про землю, про власність, місцеве самоврядування, наповнити реальним змістом поняття СУВЕРЕНІТЕТУ і незалежності, тобто будувати свої відносини на взаємовигідних добровільних умовах у ВІЛЬНОМУ СОЮЗІ ДЕРЖАВ». Розумієте, по-

Нація

Фотолітопис

САМОВИЗНАЧИЛАСЯ

(Початок на 1-й стор.).

На сесії голову Івана Плюща. Група «239» — більшість, «Народна Рада» — опозиція. Вони шукають компроміс... «Національні права всіх народів», «народ України», «самовизначення української нації», «національна держава», «насильницькі дії проти національної державності України...» переслідуються за законом», «від імені всього народу може виступати виключно Верховна Рада Української РСР», «державна влада здійснюється за принципом її розподілу на законодавчу, виконавчу та судову». Це не просто слова. Це принципи. І нерви. Суспільні і кожного в сесійному залі. Здавалося, суперечкам не буде краю. Та в них народжувалася спільність думки. Пере-магали ідеї. І компроміс. Ось один з них: «Українська РСР має своє громадянство і гарантує кожному громадянину право на збереження громадянства СРСР». Декларується економічна самостійність, впровадження «при необхідності своєї грошової одиниці», захист усіх форм власності. Але — «громадяни Української РСР проходять дійсну

військову службу, як правило, на території Республіки». Як правило» і — дискусія. А проголошення «про свій намір стати в майбутньому постійно нейтральною державою, яка не бере участі в військових блоках і дотримується трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї! Це «бомба». Та її дію сповільнили слова «стати в майбутньому...» Ось так крок за кро-ком, слово по слову здобувався воля. І майбутнє. Кожен з народних депутатів тоді ще УРСР у ті липніві дні робив свій вибір. І це було нелегко. Дехто не вставив картку для голосування, а потім приєнався до його результатів заявами. А дехто і карткою не скористався, і заяву не подав. Серед інших, які не були присутні, або не реєструвалися картками, з інших **важомих** причин, і тому не брали участі в голосуванні і не подали заяви про підтримку тексту Декларації про державний суверенітет України, — тодішні народні депутати Української РСР Микола Багров, Олександр Бандурка, Ярослав Кендзьор, Леонід Кучма, Валерій Пустовойт

тенко, Євген Кушнарьов, Павло Мовчан... Так, до 16 липня йшли довго і виснажливо. І здобули суверенну державу Україна! Декларація, як і записано в цьому історичному документі, стала основою для нової Конституції, законів України. А от із союзним договором не склалося. На ось тому поштовому штемпелі, яким погашено марку, випущену до першої річниці, которую тоді урочисто святкували як державну дату, ще красується «СРСР» із зірочкою. Трохи більше як через рік ця ж Верховна Рада, як тепер уже переконалися всі — найдемократичніша з трьох скликань останнього десятиріччя, прийняла Акт проголошення незалежності України. Потім був референдум 1 грудня 1991-го.

...А на поштових штемпелях ще кілька років поспіль дійні можна було побачити називу країни «СРСР» замість «Україна» українською. Бо й на цю зміну, як і на багато інших, потребна не тільки політична воля, а й «презрінний» метал. І головне — щоб на користь національних інтересів.

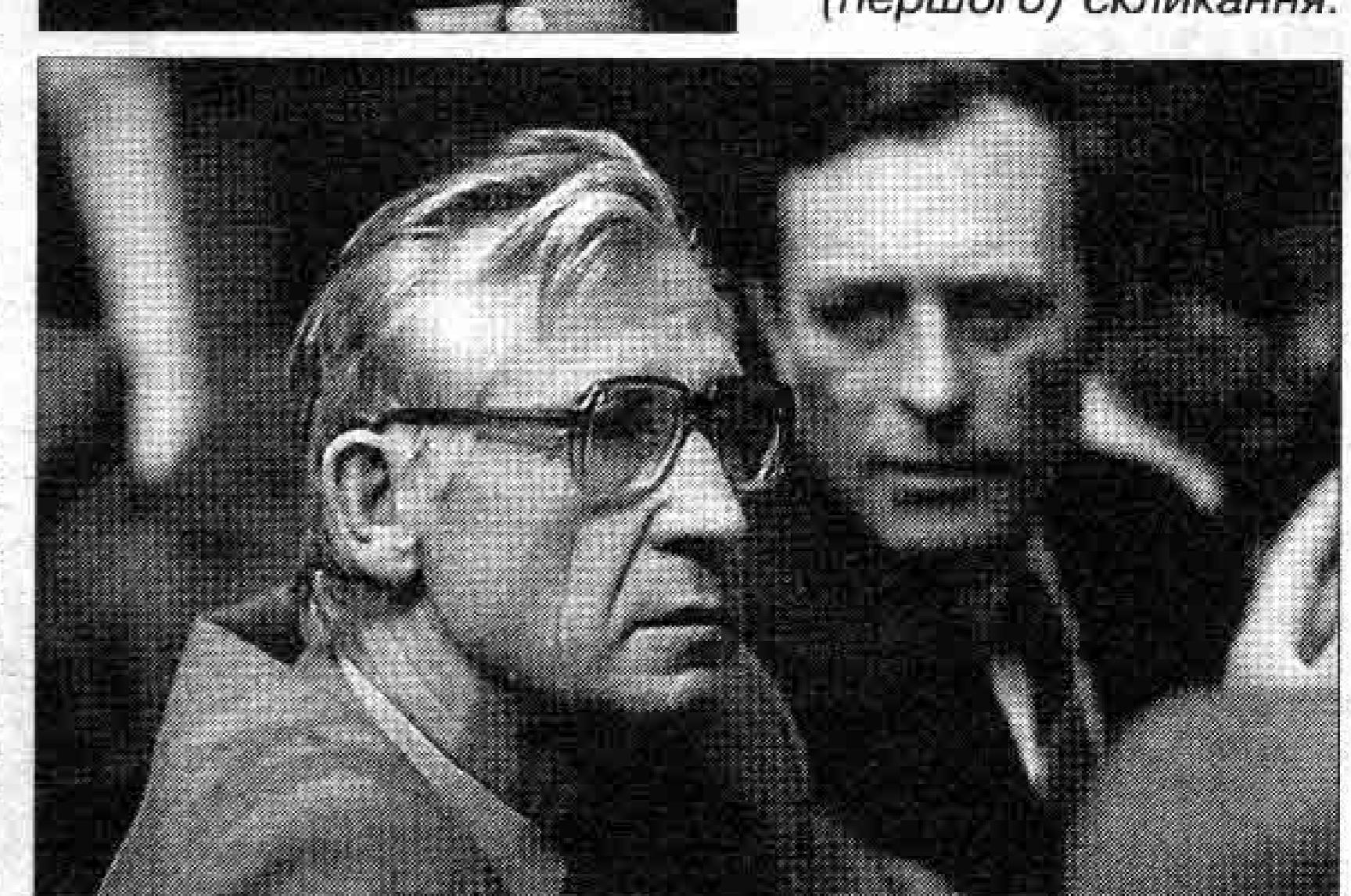
Світлана ПИСАРЕНКО.

Це не просто слова. Це принципи

1990 рік.

Є ідеї
і мета

Лариса Скорик,
Володимир Сметанін
і Василь Сухий,
Микола Коваленко
і Валентин Швець,
Левко Лук'яненко,
народні депутати
тоді ще Верховної
Ради Української РСР
дванадцятого
(першого) скликання.

Залежить від усіх нас

перше, у ВІЛЬНОМУ СОЮЗІ, а по-друге — ДЕРЖАВА, а не республік. Треба пам'ятати, що тоді ще існував Радянський Союз. Він прозвучав за п'ять місяців до прийняття у парламенті Декларації про державний суверенітет. Це доводить вам, що я вірив у цей суверенітет і до прийняття Декларації йшов свіdomо.

— Тоді всі сподівалися, що горизонтальні зв'язки врятують економіку усіх суверенних держав. Що, на вашу думку, все-таки зашкодило взаємовигідному співробітництву і розвитку країн колишнього Союзу?

— Я завжди казав, і це мій вислів, що «бракоразводний процес» має бути цивілізований. Про це я казав і Михайлу Сергійовичу Горбачову. І тепер вважаю: саме тому, що ми недооцінили горизонтальні зв'язки, саме тому, що не було доброї волі у центральній владі, тобто керівництва Союзу, на розподіл власності, саме через це ми отримали таку страшну економічну кризу у державах, які з цього Союзу вийшли. Можна було знайти механізми взаємовигідної співпраці і не можна було допускати економіку до такого розвалу, як тепер. Я в це вірю і сьогодні. А тоді я виступав за горизонтальні економічні зв'язки, за тісну співпрацю і співробітництво, але без наддержавних органів. Економічний союз — це не означає, що є Рада міністрів цього Союзу. Можуть бути якісні формування, але це мають бути міждержавні органи, а не наддержавні. Проте тоді цього не сталося, бо діяли за подвійними стандартами: говорили одне, а робили інше. Керівництво СРСР все думало, що як був Союз, так і буде. Зрештою я хочу підкреслити, що розвалила Союз не Україна. Ми прийняли Декларацію про державний суверенітет 16 липня 1990 року, а Верховна Рада Російської Федерації схвалила Декларацію про державний суверенітет Росії 12 червня 1990 року. Росія від нас відійшла першою і розпочала парад суверенітетів.

— Коли приймали Конституцію України, відкинули пропозицію посплатися у преамбулі на Декларацію про державний суверенітет. Та все-таки вона стала предтечею неза-

лежності. Як, на Вашу думку, чи не втратить Декларація своєї ваги з плинном часу?

— Я думаю, що не втратить. Пам'ятаю, ми довго дискутували, коли святкувати День незалежності: 16 липня, 24 серпня чи 1 грудня. Я був прихильником 24 серпня. Адже не можна святкувати день, коли ми лише продекларували свій намір. Саме 24 серпня ми почали ставати незалежною державою. А 16 липня — це така дата, яку не забудуть. Проте вважаю, що того дня ми стали державою, було б неправильно.

— В одному з інтерв'ю 1990 року, коли Вас розпитували про дитинство, батьківську хату, родину, Ви згадали кілька батьківських прислів'їв: «Вчитель не той, хто вчить, а той, в кого вчишся», «Не кусай багато, бо вдавишся», «Не стрібай через глибокий рів, бо втопишся». Коли вони ставали Вам у пригоді?

— Ви знаєте, я не хочу приписувати ці прислів'я своєму батькові. Це — народна мудрість, яку повторює і вживає той, хто має філософське мислення, той, хто цікавиться, чим живе народ. Я почав згадувати ці прислів'я, коли став мислити філософськи. А філософські мислiti може тільки той чоловік, котрий вже має основу не лише у знанні природничих наук, а й у знанні суспільства. Потрібно те або інше явище, ту чи іншу філософську категорію осмислено, з урахуванням власного досвіду, застосовувати на практиці.

А взагалі я думаю, що мав рахунок древньогрецький філософ Платон, а за ним і німецький філософ Кант, коли казав: «Добре було б, щоби філософи ставали царями, а царі — ставали філософами».

— Які уроки парламентаризму за це десятиріччя Ви внесли для себе? Чи вважаєте Ви, що «оксамитова революція» може повторитися?

— Уроків так багато, що це може бути темою окремого інтерв'ю. Ми — країна молодої демократії. Парламент — це перша і найголовніша ознака розвитку суспільства, що йде демократичним шляхом. Немає парламенту — не можна говорити, що країна стала на демократичний шлях розвитку.

А от стосовно революції — я революції не сприймаю. Хоча те явище, що ви називаєте «оксамитовою революцією», повториться неодмінно. Я тільки називав би це явище не «оксамитовою революцією», а створенням правлячої коаліції. От у Європі кажуть: коаліція партій у парламенті сформувала уряд. Це обов'язковий елемент парламентської демократії. Тепер навіть важко уявити, як можна було жити без такої коаліції у парламенті. Це явище має повторюватися після кожних виборів, а може повторитися і без виборів, як у сучасній Польщі: розпалася правляча коаліція — уряд також, формується нова коаліція — і новий уряд. І ми й надалі у законах передбачатимемо відповідальність коаліції за уряд і його формування, за ухвалення державного бюджету і контролю за його виконанням. Це все буде зроблено під час доопрацювання Конституції.

— Що хотіли б Ви побажати українцям і, зокрема, читачам «Голосу України» у переддень ювілею Декларації? Адже ідея про створення газети Верховної Ради, якщо не помилуюся, була і Вашою...

— Ні, навпаки — я пропонував започаткувати інформаційний вісник, а не загальнopolітичну газету.

Маю сказати, що «Голос України» — газета комплексна. За час свого існування вона вже переконала читача у своїй корисності, по-перше, як інформаційний вісник, а по-друге — як газета Верховної Ради.

Хочу побажати читачам віри, що ми на правильному шляху. Альтернативи йому немає. Всенощадно обраний Президент отримав підтримку найбільшої кількості виборців. Він розробляє й оголошує курс і разом з урядом реалізує його. А завдання Верховної Ради, врахувавши весь спектр думок, — прийняти закони і забезпечити законодавчий супровід цього курсу.

Я хочу, щоби наші люди вірили у безальтернативність нашого вибору і були переконані: що краще будемо працювати, що більше пишатимемося нашою державою, то швидше станемо цивілізованою європейською державою.

Звернення Верховної Ради України до українського народу

(Початок на 1-й стор.)

Це вселило великі надії громадян у здійснення національного відродження і економічного зростання для забезпечення матеріальних і духовних потреб українського народу, ідей і принципи Декларації стали ідеологічною і політико-правовою предтечею Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року.

Підтримані українським народом на референдумі 1 грудня 1991 року, ці ідеї були послідовно реалізовані Верховною Радою, яка створила правову базу демократичної держави з соціально орієнтованою ринковою економікою, кінцевим результатом чого стало політичне і юридичне визначення України як незалежної держави.

10-річчя прийняття Декларації — це етап всенародного святкування незалежності, свята на все подальше життя України.

Тож бережімо Декларацію про державний суверенітет, Акт проголошення незалежності України як зініцию ока! Бережімо і трудом на всіх ділянках державного, економічного і культурного будівництва реалізовуємо потенціал країни, зміцнююмо реальну її незалежність, підвищуюмо добробут народу для утвердження людини, нашій, держави!

Зі святом вас, дорогих співвітчизники!

Думки з приводу

Це і компроміси, і гра

Немало з творців Декларації про державний суверенітет України сьогодні є народними депутатами. Але багато що змінилося. І розклад політичних сил, і національні методи боротьби. Саме час проводити певні паралелі.

Ігор ЮХНОВСЬКИЙ, фракція Українського народного руху, у 1990-му — один із лідерів Народної Ради:

— Під час прийняття Декларації під стінами парламенту стояли десятки тисяч людей із тисячами булав і пропорів. Все це, безперечно, діяло на депутатів. До заслуги Народної Ради, на той час офіційної опозиції у ВР, належало те, що ми прийняли декларацію, яку запропонували комуністи на ХХVIII з'їзді КПУ, в такому вигляді, що з точки зору всіх закладених у ній атрибутивів незалежності держави вона залишається актуальна і до сьогодні.

Нинішня політична ситуація в державі викликана вже зовсім іншими обставинами: економічним спадом і трудносолями, тяжким життям народу, що фактично спричинено економічним занепадом СРСР. У скрутній економічній ситуації, з дуже низьким життєвим рівнем народ став байдужий до сучасних політичних гасел. І чекає, коли нарешті країна стане підніматися з кризи і коли почнуть здійснюватися надії, закладені в 1990 році.

Олександр МОРОЗ, лідер фракції Соціалістів у ВР, у 1990-му — входив до більшості, групи «239»:

— Тоді компромісів шукали на політичній основі. Сьогодні більшість фракцій у парламенті сформована на основі особистої, фінансової чи напівкrimінальної залежності. Тому предметом тортується не якесь політична категорія, а елементарні гроші. І депутат голошує так, як «треба», бо його настрахали, бо він має не зовсім безлогану репутацію.

Тодішнього компромісу шукали у відкритій дискусії в сесійній залі, а не крадіжкою за зачиненими дверима. Тоді всі засідання, навіть із критикою компарти, ішли у прямому ефірі.

Декларація про суверенітет була, по суті, технічним завданням перед підготовкою Конституції. Хоча і за змістом, і за рівнем демократії цей документ набагато симпатичніший за саму Конституцію.

Ми почали втрачати деякі позиції, передбачені в Декларації, і якби тоді не прийняли Конституцію, то сповзання в бік тоталітаризму було б ішо жахливіше.

Іван САЛИЙ, фракція «Реформи-Конгрес», у 1990-му — «позафракційний»:

— У той період біля мікрофонів в основному перебували представники народно-демократичних сил: Народного руху і тих, хто сповідував антикомуністичну ідеологію.

А група «239», комуністи, великі партії, члени політбюро, секретарі ЦК здебільшого трибуну не брали. Хоча в тому, що майже одночасно проголосували за суверенітет, незалежність, поступово проявлювали себе підліми синами свого народу.

Сьогодні найчастіше і динамічніше беруть участь у обговоренні комуністи. А більшість майже не вступає у дискусію. Але ніхто нікого не може переконати. Немає поступок назустріч. І це політично немудро, бо ми, депутати, представляємо єдиний народ.

Сергій ГОЛОВАТИЙ, депутатська група «Соборність», у 1990-му — член Народної Ради:

— Україна була на піднесенні. Вона рухалася направля до демократії, до незалежності, до нації, до крашого життя. І все суспільство жило романтикою. Це був період української весни. Через десять років можна говорити про період зими, згортання демократії, зруйновану економіку, велику залежність України у політично-економічних справах від Росії. Особливо необезпечна спроба знищити демократичні принципи, прогодовані в Декларації про державний суверенітет. Адже реалізація пропозицій Президента про зміни до Конституції веде до знищення державного ладу, ліквідації принципу подолу влади.

Записала Юліана ШЕВЧУК.

А мені дорікали

Юрій РОМАНОВ, депутат ВР України першого скликання, проректор Одеського державного університету ім. І. Мечникова:

— Мені у складі групи депутатів випало безпосередньо працювати над текстом Декларації про державний суверенітет України. Ряд питань, що я їх ставив, було враховано. — вважав я тоді й подосі вважав, — доволі слабо чи й проігноровано зовсім. Ішлося, зокрема, про розвиток демократичних засад суспільства через всенародні референдуми, про реформування освіти, ще про деяшо. Це й спонукало мене під час голосування натиснути на кнопку «ні». Й коли потім дехто дорікав мені, що я, мовляв, голосував проти Декларації про суверенітет, то це не зовсім так: я голосував проти конкретного тексту документа, що випускав ряд серйозних, вистражданих мною положень.

Утім, подальше життя підтвердило, як важливо було б оті положення врахувати.

Та незважаючи на все сказане вище, я аж ніскільки не приміщую того величезного значення, що його відібрали Декларація у житті нашої країни, в розвиткові національної самосвідомості і в самій Верховній Раді, і в українському суспільстві загалом. І зараз, як бачите самі, цей документ аж ніяк не випадково на моєму робочому столі, зазираю до нього і до Конституції України доволі часто.

Інтерв'ю взяла Георгій ВОРОТНЮК.

Олеса.

Знімки Віталія Ш